ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୪)

108 Upanishad (Vol – 4)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । **ଉପନିଷଦ**କୁ ବେଦର **ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର** ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ '**ବେଦାନ୍ତ**' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ '**ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା**' ଓ '**ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା**' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ସ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଡେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାତ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେଇମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "**ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା**" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ **୧୦୮**ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡିକ ହେଲେ - **ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ**, ଓ **ଯୋଗ** । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ **ଦଶୋପନିଷଦ,** ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ **୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ**, ସେଗୁଡିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଋଗ୍ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁଦ୍ଗଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହ୍ବୃଚ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୬	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବଜ୍ରସୂଚୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜାବାଲ, ଜବାଲି	ଯୋଗଚୂଡାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍କନ୍ଦ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସନ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧ୍ୟାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଈଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ମୁକ୍ତିକା	ଜାବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାଟ୍-ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଲ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ରମ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ-ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ୍, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଲ, ଶରଭ, ଭସ୍ମଜାବାଲ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସର୍ବମୋଟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧
ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ
ସଂପାଦକ
ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା

ଶୈବ ଉପନିଷଦ

(Shaiva Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

କୈବଲ୍ୟ ଉପନିଷଦ

(Kaivalyoupanisat / Kaivalya Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

କୈବଲ୍ୟୋପନିଷତ୍ / କୈବଲ୍ୟ ଉପନିଷଦ

।। ଅଥ କୈବଲ୍ୟୋପନିଷତ୍ ।।

କୈବଲ୍ୟୋପନିଷଦ୍ୱେଦ୍ୟଂ କୈବଲ୍ୟାନନ୍ଦତୁନ୍ଦିଲମ୍ ।
କୈବଲ୍ୟଗିରିଜାରାମଂ ସ୍ୱମାତ୍ରଂ କଲୟେଽନ୍ୱହମ୍ ।।

ଓଁ ସହନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ । ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

ଓଁ ଅଥାଶ୍ୱଲାୟନୋ ଭଗବନ୍ତଂ ପରମେଷ୍ଠିନମୁପସମେତ୍ୟୋବାଚ ।
ଅଧୀହି ଭଗବନ୍-ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାଂ ବରିଷ୍ଠାଂ ସଦା ସଦ୍-ଭିଃ ସେବ୍ୟମାନାଂ ନିଗୂଢାମ୍ ।
ୟଥାଽଚିରାତ୍ସର୍ବପାପଂ ବ୍ୟପୋହ୍ୟ ପରାତ୍ପରଂ ପୁରୁଷଂ ୟାତି ବିଦ୍ୱାନ୍ ।। ୧ ।।

ତସ୍ମୈ ସ ହୋବାଚ ପିତାମହଶ୍ଚ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭକ୍ତିଧ୍ୟାନୟୋଗାଦବୈହି ।। ୨ ।।

ନ କର୍ମଣା ନ ପ୍ରଜୟା ଧନେନ ତ୍ୟାଗେନୈକେ ଅମୃତତ୍ୱମାନଶୁଃ ।
ପରେଣ ନାକଂ ନିହିତଂ ଗୁହାୟାଂ ବିଭ୍ରାଜତେ ୟଦ୍ୟତୟୋ ବିଶନ୍ତି ।। ୩ ।।

ବେଦାନ୍ତବିଜ୍ଞାନସୁନିଶ୍ଚିତାର୍ଥାଃ ସଂନ୍ୟାସୟୋଗାଦ୍ୟତୟଃ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱାଃ ।
ତେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେଷୁ ପରାନ୍ତକାଲେ ପରାମୃତାଃ ପରିମୁଚ୍ୟନ୍ତି ସର୍ବେ ।। ୪ ।।

ବିବିକ୍ତଦେଶେ ଚ ସୁଖାସନସ୍ଥଃ ଶୁଚିଃ ସମଗ୍ରୀବଶିରଃଶରୀରଃ ।
ଅନ୍ତ୍ୟାଶ୍ରମସ୍ଥଃ ସକଲେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ନିରୁଧ୍ୟ ଭକ୍ତ୍ୟା ସ୍ୱଗୁରୁଂ ପ୍ରଣମ୍ୟ ।। ୫ ।।

ହୃତ୍-ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ବିରଜଂ ବିଶୁଦ୍ଧଂ ବିଚିନ୍ତ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ବିଶଦଂ ବିଶୋକମ୍ ।
ଅଚିନ୍ତ୍ୟମବ୍ୟକ୍ତମନନ୍ତରୂପଂ ଶିବଂ ପ୍ରଶାନ୍ତମମୃତଂ ବ୍ରହ୍ମୟୋନିମ୍ ।। ୬ ।।

ତମାଦିମଧ୍ୟାନ୍ତବିହୀନମେକଂ ବିଭୁଂ ଚିଦାନନ୍ଦମରୂପମଦ୍-ଭୁତମ୍ ।
ଉମାସହାୟଂ ପରମେଶ୍ୱରଂ ପ୍ରଭୁଂ ତ୍ରିଲୋଚନଂ ନୀଲକଣ୍ଠଂ ପ୍ରଶାନ୍ତମ୍ ।
ଧ୍ୟାତ୍ୱା ମୁନିର୍ଗଚ୍ଛତି ଭୂତୟୋନିଂ ସମସ୍ତସାକ୍ଷିଂ ତମସଃ ପରସ୍ତାତ୍ ।। ୭ ।।

ସ ବ୍ରହ୍ମା ସ ଶିବଃ ସେନ୍ଦ୍ରଃ ସୋଽକ୍ଷରଃ ପରମଃ ସ୍ୱରାଟ୍ ।
ସ ଏବ ବିଷ୍ଣୁଃ ସ ପ୍ରାଣଃ ସ କାଲୋଽଗ୍ନିଃ ସ ଚନ୍ଦ୍ରମାଃ ।। ୮ ।।

ସ ଏବ ସର୍ବଂ ୟଦ୍-ଭୂତଂ ୟଚ୍ଚ ଭବ୍ୟଂ ସନାତନମ୍ ।
ଜ୍ଞାତ୍ୱା ତଂ ମୃତ୍ୟୁମତ୍ୟେତି ନାନ୍ୟଃ ପନ୍ଥା ବିମୁକ୍ତୟେ ।। ୯ ।।

ସର୍ବଭୂତସ୍ଥମାତ୍ମାନଂ ସର୍ବଭୂତାନି ଚାତ୍ମନି ।
ସଂପଶ୍ୟନ୍-ବ୍ରହ୍ମ ପରମଂ ୟାତି ନାନ୍ୟେନ ହେତୁନା ।। ୧୦ ।।

ଆତ୍ମାନମରଣିଂ କୃତ୍ୱା ପ୍ରଣବଂ ଚୋତ୍ତରାରଣିମ୍ ।
ଜ୍ଞାନନିର୍ମଥନାଭ୍ୟାସାତ୍ପାପଂ ଦହତି ପଣ୍ଡିତଃ ।। ୧୧ ।।

ସ ଏବ ମାୟାପରିମୋହିତାତ୍ମା ଶରୀରମାସ୍ଥାୟ କରୋତି ସର୍ବମ୍ ।
ସ୍ତ୍ରିୟନ୍ନପାନାଦିବିଚିତ୍ରଭୋଗୈଃ ସ ଏବ ଜାଗ୍ରତ୍ପରିତୃପ୍ତିମେତି ।। ୧୨ ।।

ସ୍ୱପ୍ନେ ସ ଜୀବଃ ସୁଖଦୁଃଖଭୋକ୍ତା ସ୍ୱମାୟୟା କଲ୍ପିତଜୀବଲୋକେ ।
ସୁଷୁପ୍ତିକାଲେ ସକଲେ ବିଲୀନେ ତମୋଽଭିଭୂତଃ ସୁଖରୂପମେତି ।। ୧୩ ।।

ପୁନଶ୍ଚ ଜନ୍ମାନ୍ତରକର୍ମୟୋଗାତ୍ସ ଏବ ଜୀବଃ ସ୍ୱପିତି ପ୍ରବୁଦ୍ଧଃ ।
ପୁରତ୍ରୟେ କ୍ରୀଡତି ୟଶ୍ଚ ଜୀବସ୍ତତସ୍ତୁ ଜାତଂ ସକଲଂ ବିଚିତ୍ରମ୍ ।
ଆଧାରମାନନ୍ଦମଖଣ୍ଡବୋଧଂ ୟସ୍ମିଁଲ୍ଲୟଂ ୟାତି ପୁରତ୍ରୟଂ ଚ ।। ୧୪ ।।

Not For Commercial Use

ଏତସ୍ମାଜ୍ଜାୟତେ ପ୍ରାଣୋ ମନଃ ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ।
ଖଂ ବାୟୁର୍ଜ୍ୟୋତିରାପଃ ପୃଥିବୀ ବିଶ୍ୱସ୍ୟ ଧାରିଣୀ ।। ୧୫ ।।

ୟତ୍ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ସର୍ବାତ୍ମା ବିଶ୍ୱସ୍ୟାୟତନଂ ମହତ୍ ।
ସୂକ୍ଷ୍ମାତ୍ସୂକ୍ଷ୍ମତରଂ ନିତ୍ୟଂ ତତ୍ତ୍ୱମେବ ତ୍ୱମେବ ତତ୍ ।। ୧୬ ।।

ଜାଗ୍ରତ୍ସ୍ୱପ୍ନସୁଷୁପ୍ତ୍ୟାଦିପ୍ରପଞ୍ଚଂ ୟତ୍-ପ୍ରକାଶତେ ।
ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାହମିତି ଜ୍ଞାତ୍ୱା ସର୍ବବନ୍ଧୈଃ ପ୍ରମୁଚ୍ୟତେ ।। ୧୭ ।।

ତ୍ରିଷୁ ଧାମସୁ ୟଦ୍-ଭୋଗ୍ୟଂ ଭୋକ୍ତା ଭୋଗଶ୍ଚ ୟଦ୍-ଭବେତ୍ ।
ତେଭ୍ୟୋ ବିଲକ୍ଷଣଃ ସାକ୍ଷୀ ଚିନ୍ମାତ୍ରୋଽହଂ ସଦାଶିବଃ ।। ୧୮ ।।

ମୟ୍ୟେବ ସକଲଂ ଜାତଂ ମୟି ସର୍ବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ମୟି ସର୍ବଂ ଲୟଂ ୟାତି ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାଦ୍ୱୟମସ୍ମ୍ୟହମ୍ ।। ୧୯ ।।

ଅଣୋରଣୀୟାନହମେବ ତଦ୍ୱନ୍ମହାନହଂ ବିଶ୍ୱମହଂ ବିଚିତ୍ରମ୍ ।
ପୁରାତନୋଽହଂ ପୁରୁଷୋଽହମୀଶୋ ହିରଣ୍ମୟୋଽହଂ ଶିବରୂପମସ୍ମି ।। ୨୦ ।।

ଅପାଣିପାଦୋଽହମଚିନ୍ତ୍ୟଶକ୍ତିଃ ପଶ୍ୟାମ୍ୟଚକ୍ଷୁଃ ସ ଶୃଣୋମ୍ୟକର୍ଣ୍ଣଃ ।
ଅହଂ ବିଜାନାମି ବିବିକ୍ତରୂପୋ ନ ଚାସ୍ତି ବେତ୍ତା ମମ ଚିତ୍ସଦାହମ୍ ।। ୨୧ ।।

ବେଦୈରନେକୈରହମେବ ବେଦ୍ୟୋ ବେଦାନ୍ତକୃଦ୍ୱେଦବିଦେବ ଚାହମ୍ ।
ନ ପୁଣ୍ୟପାପେ ମମ ନାସ୍ତି ନାଶୋ ନ ଜନ୍ମ ଦେହେନ୍ଦ୍ରିୟବୁଦ୍ଧିରସ୍ତି ।। ୨୨ ।।

ନ ଭୂମିରାପୋ ନ ଚ ବହ୍ନିରସ୍ତି ନ ଚାନିଲୋ ମେଽସ୍ତି ନ ଚାମ୍ବରଂ ଚ ।
ଏବଂ ବିଦିତ୍ୱା ପରମାତ୍ମରୂପଂ ଗୁହାଶୟଂ ନିଷ୍କଲମଦ୍ୱିତୀୟମ୍ ।। ୨୩ ।।

।। ଇତି କୈବଲ୍ୟୋପନିଷଦି ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।। ୧।।

Not For Commercial Use

ସମସ୍ତସାକ୍ଷିଂ ସଦସଦ୍ବିହୀନଂ ପ୍ରୟାତି ଶୁଦ୍ଧଂ ପରମାତ୍ମରୂପମ୍ ।
ୟଃ ଶତରୁଦ୍ରିୟମଧୀତେ ସୋଽଗ୍ନିପୂତୋ ଭବତି ସ ବାୟୁପୂତୋ ଭବତି
ସ ଆତ୍ମପୂତୋ ଭବତି ସ ସୁରାପାନାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି ସ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି
ସ ସୁବର୍ଣ୍ଣସ୍ତେୟାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି ସ କୃତ୍ୟାକୃତ୍ୟାତ୍-ପୂତୋ ଭବତି
ତସ୍ମାଦବିମୁକ୍ତମାଶ୍ରିତୋ ଭବତି ଅତ୍ୟାଶ୍ରମୀ ସର୍ବଦା ସକୃଦ୍ୱା ଜପେତ୍ ।।

ଅନେନ ଜ୍ଞାନମାପ୍ନୋତି ସଂସାରାର୍ଣ୍ଣବନାଶନମ୍ ।
ତସ୍ମାଦେବଂ ବିଦିତ୍ୱୈନଂ କୈବଲ୍ୟଂ ଫଲମଶ୍ନୁତେ କୈବଲ୍ୟଂ ଫଲମଶ୍ନୁତ ଇତି ।। ୨୪ ।।

।। ଇତି କୈବଲ୍ୟୋପନିଷଦି ଦ୍ୱିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ।। ୨ ।।

ଓଁ ସହନାବବତୁ । ସହ ନୌ ଭୁନକ୍ତୁ । ସହ ବୀର୍ୟଂ କରବାବହୈ ।
ତେଜସ୍ୱିନାବଧୀତମସ୍ତୁ । ମା ବିଦ୍ୱିଷାବହୈ ।।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତ୍ୟଥର୍ବବେଦୀୟା କୈବଲ୍ୟୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।